

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

TEISINIO REGULIAVIMO STEBĖSENOS PAŽYMA

2019 m. sausio 25 d. Nr.

Teisinio reguliavimo, kurio stebėseną atlikta, sritis (visuomeniniai santykiai, kuriems skirtas teisinis reguliavimas, kurio stebėseną atlikta).

Vykdyto procesas.

Teisės aktai, nustatantys teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2017 m. rugsėjo 21 d. įsakymo Nr. 1R-239 „Dėl teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymo Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Įsakymas) 1.4 papunktis, kuriuo buvo pakeistas Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ (toliau – Sprendimų vykdymo instrukcija), 5 punktas nustatant, kad šiame punkte nustatyta išieškojimo tvarka taikoma išieškant mažesnes negu 100 eurų skolas, išskyrus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtas baudas.

Nustatant teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta, planuoti tikslai ir padariniai.

Iki 2017 m. rugsėjo 21 d. galiojusios redakcijos Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte buvo nustatyta supaprastinta mažesnių nei 57 Eur skolų išieškojimo tvarka: tuo atveju, jeigu antstolis vykdo tik vieną vykdomąją bylą dėl išieškojimo iš to skolininko, išieškojimas nukreipiamas į skolininko sąskaitoje esančias pinigines lėšas ir jeigu išieškojimas įvykdomas per 30 dienų, skaičiuojamos tik būtinos vykdymo išlaidos ir pašto (kurjerių išlaidos), o papildomos vykdymo išlaidos ir atlygis antstoliui už sprendimo įvykdymą neskaičiuojami.

Atsižvelgiant į tai, kad 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 661 straipsnio 2 dalies pakeitimas, numatantis, kad raginimas nesiunčiamas bylose dėl mažesnių negu 100 eurų piniginių sumų išieškojimo (iki tol raginimas buvo nesiunčiamas išieškant mažesnes negu 57 eurai sumas), Įsakymo 1.4 papunkčiu buvo pakeistas Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punktas šiame punkte nustatytą 57 eurų sumą pakeičiant 100 eurų suma, taip pat buvo nustatyta, kad šiame punkte nustatyta išieškojimo tvarka netaikoma išieškant Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtas baudas.

Toks teisinis reguliavimas sąžiningiems skolininkams turėjo užtikrinti teisę mažesnę negu 100 eurų skolą apmokėti mažesnėmis sąnaudomis Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte

nustatyta tvarka, o šios tvarkos netaikymas Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtoms baudoms turėjo drausminti pažeidėjus ir skatinti juos baudą apmokėti gera valia ir išvengti vykdymo proceso bei su juo susijusių vykdymo išlaidų.

Faktiniai teisinio reguliavimo padariniai ir jų įvertinimas (teisinio reguliavimo sukelti teigiami ir neigiami padariniai (atsižvelgiant į asmenų pateiktus pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo), faktinių padarinių atitiktis nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir padariniams, jeigu kilo neigiamų padarinių – būdai, kaip juos pašalinti, ir kita).

Atsižvelgiant į tai, kad Įsakymo 1.4 papunktyje nuo 57 iki 100 eurų buvo padidintas skolos dydis, kuriam esant gali būti taikoma Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte nustatyta išieškojimo tvarka, šia tvarka apmokėti skolas turėjo teisę ne tik mažesnes negu 57 eurai, bet ir 57 – 100 eurų dydžio skolas turintys asmenys, todėl neigiamų pasekmių dėl 57 eurų sumos pakeitimo 100 eurų suma nenustatyta.

Atliekant Įsakymo 1.4 papunktyje numatyto teisinio reguliavimo, susijusio su Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte nustatytos išieškojimo tvarkos netaikymu išieškant Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtas baudas, stebėseną, 2018 metais atliktų antstolių veiklos eilinių patikrinimų metu buvo tikrinama, ar antstoliai nevilkina baudų išieškojimo proceso, išieškotojo Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Antstolių informacinės sistemos tvarkytojo VĮ Registrų centro buvo paprašyta pateikti statistinę informaciją, susijusią su baudų priverstiniu išieškojimu.

VĮ Registrų centro duomenimis, 2016 metais per 30 dienų po bylos užvedimo pilnai išieškota 4,97 % baudų, 2017 metais – 5,57 % baudų, 2018 metais – 5,18 % baudų, todėl darytina išvada, kad Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkto pakeitimas galimybei baudą išieškoti per 30 dienų esminės įtakos neturėjo.

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis:

1) buvo išieškota 21,0 % 2016 m. I ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 22,52 % išieškotinos sumos;

2) buvo išieškota 29,87 % 2016 m. II ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 28,23 % išieškotinos sumos;

3) buvo išieškota 30,82 % 2016 m. III ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 30,75 % išieškotinos sumos;

4) buvo išieškota 30,13 % 2016 m. IV ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 30,11 % išieškotinos sumos;

5) buvo išieškota 30,71 % 2017 m. I ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 30,44 % išieškotinos sumos;

6) buvo išieškota 25,19 % 2017 m. II ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 24,68 % išieškotinos sumos;

7) buvo išieškota 31,25 % 2017 m. III ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 29,58 % išieškotinos sumos;

8) buvo išieškota 27,97 % 2017 m. IV ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 28,19 % išieškotinos sumos;

9) buvo išieškota 26,17 % 2018 m. I ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 25,95 % išieškotinos sumos;

10) buvo išieškota 21,93 % 2018 m. II ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 20,91 % išieškotinos sumos;

11) buvo išieškota 19,38 % 2018 m. III ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 19,37 % išieškotinos sumos;

12) buvo išieškota 9,09 % 2018 m. IV ketvirtį išieškoti pateiktų baudų, išieškota 8,52 % išieškotinos sumos.

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, iki Įsakymo 1.4 papunkčio įsigaliojimo (2017 m. rugsėjo 21 d.) vidutiniškai buvo išieškoma 30–31 % baudų, išimtyms – 2016 m. I ketvirtį pateiktų baudų išieškojimo efektyvumas buvo 21,0 %, 2017 metų II ketvirtį – 25,19 %. Įsigaliojus Įsakymo 1.4 papunkčiui, 2017 m. IV ketvirtį pateiktų baudų išieškojimo efektyvumas buvo 27,97 % ir, palyginti su 30-31 % vidutiniu išieškojimo efektyvumu, nežymiai sumažėjo, tačiau šis pokytis nėra esminis. Pažymėtina, kad, skaičiuojant 1–8 punktuose nurodytų baudų išieškojimo efektyvumą, buvo skaičiuojama, kiek baudų buvo išieškota per 12 mėnesių pasibaigus ketvirčiui, kurį buvo pateikta bauda, tuo tarpu 9 punkte nurodytos baudos išieškomos dar tik 9 mėnesius, 10 punkte – 6 mėnesius, 11 punkte – 3 mėnesius, 12 punkte – 0 mėnesių po ketvirčio pabaigos, todėl šiuose punktuose nurodytas išieškojimo efektyvumo sumažėjimas – 26,17 %, 21,92 %, 19,38 % ir 9,09 % yra objektyviai pateisinamas.

Apibendrinant Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktą statistinę informaciją darytina išvada, kad Įsakymo 1.4 punkte numatytas teisinis reguliavimas esminės įtakos baudų išieškojimo efektyvumui neturėjo.

Antstolių veiklos patikrinimų metu vertinant Įsakymo 1.4 papunkčio poveikį skolininkų interesams, nustatyti atvejai, kai mažesnė nei 57 Eur bauda buvo išieškota per 30 dienų, tačiau, atsižvelgiant į Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkto nuostatas, kad šiame punkte nustatyta

išieškojimo tvarka nebetaikoma išieškant Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtas baudas, iš tokių skolininkų išieškotos vykdymo išlaidos padidėjo iki keleto kartų: jeigu iki Įsakymo 1.4 papunkčio įsigaliojimo buvo skaičiuojamos tik 12–20 Eur dydžio būtinos vykdymo išlaidos ir pašto (kurjerių išlaidos), tai po Įsakymo 1.4 papunkčio įsigaliojimo be būtinų vykdymo išlaidų dar skaičiuojamos iki 20 Eur dydžio papildomos vykdymo išlaidos, 8–40 Eur dydžio atlygis antstoliui ir bankinių paslaugų išlaidos.

Teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo įvertinimas.

Atsižvelgiant į tai, kad Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte numatyta išieškojimo tvarka taikoma ne tik mažesnėms negu 57 Eur, bet ir 57–100 Eur dydžio skoloms, Įsakymo 1.4 papunkčiu nustatytas teisinis reguliavimas yra reikalingas ir efektyvus, nes platesnis skolininkų ratas skolas gali apmokėti mažesnėmis sąnaudomis.

Išvada dėl reikalingumo keisti teisinį reguliavimą ar jo atsisakyti.

Atsižvelgiant į nustatytus atvejus, kad Įsakymo 1.4 papunkčiu nustatytą išimtį, kad Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte nustatyta tvarka netaikoma išieškant Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtas baudas ir dėl to skolininko, iš kurio išieškoma bauda, mokėtinos vykdymo išlaidos padidėjo iki keleto kartų, nors bauda išieškoma tokiomis pat antstolio darbo sąnaudomis, kaip ir kitų rūšių įsiskolinimai, tikslinga spręsti dėl šios išimties panaikinimo ir Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte nustatytą išieškojimo tvarką taikyti visų rūšių įsiskolinimams.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punktu, šiame punkte nustatyta tvarka taikoma tik sąžiningiems skolininkams, skolą apmokantiems per 30 dienų ir neturintiems kitų skolų, todėl Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte panaikinus išimtį dėl šio punkto netaikymo išieškant baudas, piktybiniais pažeidėjams jokios lengvatos nebūtų taikomos ir visos jų skolos būtų išieškomos bendra tvarka.

Teisinių institucijų grupės patarėjas

Artūras Remeikis

Teisinių institucijų grupės vadovė

Jolita Sinkevičiūtė
